

Hvorfor tidlige tiltak?

Studier fra en rekke land viser at elevene som sliter med å komme i gang med lesing det første året på skolen har høy risiko for å streve med lesing senere i skoleløpet (Chard & Kameenui, 2000). Elever med lese- og skrivevansker har bedre utbytte av tidlige tiltak enn av seinere tiltak (Vellutino & Zhang, 2008). Det er derfor liten grunn til å tro at elever som strever med å henge med i den første leseopplæringen vil ta igjen de andre elevene uten ekstra hjelp. Gode tidlige tiltak kan føre til at elever som ellers ville utviklet lesevansker, ikke gjør det eller at vanskene blir mindre alvorlige enn de ellers ville blitt.

Hvor tidlig kan vi vite om en elev blir hengende etter i lesing?

Risikofaktorer kan observeres allerede før elevene mottar formell leseopplæring. Vi vet for eksempel at elever som kan få bokstaver og som strever med å lytte ut første lyd i talte ord når de begynner på skolen har økt risiko for å utvikle lesevansker. Det samme gjelder elever med lesevansker i familien. Det er imidlertid ulike grunner til den store variasjonen i kunnskap og ferdigheter ved skolestart. En del elever vil ha rask framgang i lesing så snart de får anledning til å lære. – Likevel kan det være lurt å kartlegge elevenes ferdigheter når de begynner på 1. trinn.

Et godt hjelpemiddel her kan være appen Skolestart.

For det første kan det gi læreren en oversikt over hva de ulike elevene mestrer og dermed gi grunnlag for å tilpasse lese- og skriveopplæringen. For det andre vil det gi læreren informasjon om hvilke elever en bør være spesielt oppmerksom på.

Det finnes ennå ikke en godt dokumentert grense for å si hvilke elever som er i risiko. Dersom dere bruker *Skolestart*-appen, vil dere få en oversikt over hvordan elevene skårer på et knippe tester. Ut fra det vil dere se hvem som ligger lavest på disse. Ut fra de ressurser dere har på skolen må dere vurdere hvor mange elever dere har kapasitet til å gi på sporet-opplegget til. I forskningsprosjektet ble opplegget gitt til de 20% svakest leserne – dette kan gjelde som en tommelfingerregel. Følg nøye med elevenes utvikling i løpet av intervensjonene, dersom elever har svært god framgang kan disse tas ut av gruppa og følge ordinær undervisning, men det kan være aktuelt å la andre elever komme til i gruppa

Hva er egnet opplæring?

Elever som strever med lesing profitterer på eksplisitt undervisning der andre elever selv legger merke til det som trengs å læres. Eksplisitt undervisning innebærer at læreren på en konkret og direkte måte viser eller demonstrerer hvordan elevene kan tenke og arbeide for å løse utfordringer de støter på når de skal lese ord eller forstå det de leser. Elevene trenger derfor å bli gjort oppmerksomme på at det finnes ulike måter å lese ord på (for eksempel gjenkjenne deler av ord og frekvente irregulære ord). Effektive tiltak innebærer altså eksplisitt undervisning i hvordan elevene skal bruke bokstav-lyd forbindelsene og kunnskap om bokstavmønstre til å lese ord.

Hvordan avgjør vi hva som er forventet progresjon?

Her er godt skjønn sentralt. Som lærer vil du daglig se elevenes prestasjoner i lys av klassens prestasjoner og se hvilke elever som blir hengende etter i leseutviklingen. Dette er den pedagogiske tilnærmingen, som hviler på lærerens dømmekraft.

På sporet:

- størrelsen på gruppa som mottar tiltaket (4 elever ideelt)
- hvor ofte tiltaket gis (4 ganger i uka)
- lengden på hver økt (for eksempel 45-60 minutter)
- varigheten av tiltaket (100 økter – 25 uker)